

PÄÄKIRJOITUS

Suomalainen eduskunta ja kansanedustaja on ollut sangen laajamittaisen tutkimuksen kohteena. On selvitetty tai parhaillaan selvitetään, vanha- tai uusbehavioralistiselta kannalta, mm. kansanedustajan sosiaalista taustaa ja sen kehitystä, valikoitumista ehdokkaasta edustajaksi, edustajien näkemyksiä eduskuntatyön luonteesta ja siihen liittyvistä rooleista, edustajien suhtautumista komitealaitokseen sekä aktiviteettia eduskuntatyössä ja sen selitymistä. Edelleen on tutkittu puolueiden äänestyskoheesiota, äänestysvoimakkuutta, puolueiden välisiä etäisyyksiä sekä eduskunnan uusiintumista, koalitionmuodostusta, naisten osuutta ja suuntautumista eduskuntatyössä jne. Lehden tässä numerossa saadaan lisätietoa valiokuntien puheenjohtajista ja varapuheenjohtajista sekä eduskunnan stabiliteetista toisen maailmansodan jälkeen.

Luettelo on kieltämättä mittava ja behavioraalisen selvitystyön ohella ja sitä ennen on luonnollisesti tehty myös juridista ja historiallista analyysii. Erikseen kannattanee mainita vielä useita osia käsittävä kansanedustuslaitoksen historia, jota useiden eri alojen edustajat ovat eritelleet. Näiden tietojen perusteella voisi hyvin todeta eduskuntatutkimuksen olevan Suomessa voimissaan ja epäilemättä tällä toteamuksella on oma totuusarvonsa. Ennen kuin näin yksiselitteinen vastaus kuitenkin täysin hyväksytään, on syytä asettaa eräs yksinkertainen kysymys: onko joitakin ongelmaryhmiä kenties jäänyt tutkimatta (sillä eihän pelkkä tutkimuksen määrä voi olla ratkaiseva kriteeri)? Jos tällaisia laajemmassa mitassa tutkimatta jääneitä ongelmaryhmiä lähdetään etsimään, niin seuraavat kohteet tulevat ensiksi mieleen:

— *eduskunnan asema koko poliittisessa järjestelmässä.* Kuinka paljon eduskunnalla on tosiasiallisesti ja viime kädessä päätösvaltaa taloudellisten intressiryhmien, eduskunnan pääsihteerin (!), presidentin, virkamiesten ja ministeriöiden muodostamassa verkostossa? Joskus ei voi välttyä siltä vaihtelmalta, että ainakin tietyissä kysymyksissä eduskunnan valta on pikemminkin symbolista kuin todellista. Esimerkkinä tästä olkoon vaikka vapaa-kauppaneuvottelut EEC:n kanssa, joista eduskunta ja ulkoasiainvaliokunta ovat saaneet pyytämällä pyytää tietoja ja keskustelumahdollisuuksia (etupäässä virkamiesjuntalta). Tätä kirjoitettaessa (20. 6.) asiasta hallituksen selonteon pohjalta käytävä eduskuntakeskustelu osoittaa selvästi sen, kuinka eduskunta on todella syrjässä tämän tyyppisistä kysymyksistä. Vastaavanlaisia esimerkkejä voidaan löytää mm. vuosittaisesta budjettiprosessista. Yleistettynä nämä ongelmat koskevat *eduskunnan osuutta koko poliittisen järjestelmän päätöksenteossa.*

— *eduskunnan sisäisen rakenteen* — so. puolueiden voimasuhteiden ja puolueiden välisten relaatioiden — ja sen muutosten *vaikutus eduskunnan toimintaan* sekä myös eduskunnan »ulkopuolisiin» ilmiöihin (esim. hallitusten muodostamis-, toiminta- ja eroamisprosesseihin, edustajien aloite- ja puheaktivi-

teettiin ja koalitionmuodostukseen). Yleensäkin koko eduskunnan sisäisen rakenteen kartoitus on alkutekijöissään, vaikkakin eräitä yrityksiä tähän suuntaan on havaittavissa (esim. P e k o s e n artikkeli tässä numerossa). Myöskään rakenteen korrelaattien etsintä ei ole edennyt kovin pitkälle. Tämän ongelmaryhmän eräänä itsenäisenä alakohtena pitäisi olla eduskunnan sisäisen päätöksentekorakenteen kartoittaminen.

— *kansanedustajien ja puolueiden kytkennät* oman puolueensa ja vastavasti eduskunnan ulkopuoliseen poliittiseen ja taloudelliseen järjestelmään. Kuinka tiiviisti kansanedustajat ovat kytkeytyneet liike-elämässä erilaisiin hallintoneuvostoihin ja työmarkkinajärjestöihin, yleispoliittisiin järjestöihin (esim. ystävyysseurat, maanpuolustusjärjestöt ja Paasikivi-seura) sekä enemmän tai vähemmän epäpoliittisiin yleissosiaalisiin järjestöihin ja millaisia eroja eri puolueita edustavien kansanedustajien välillä tässä suhteessa esiintyy? Aivan vastaavalla tavalla voidaan pyrkiä selvittämään kokonaisten puolueiden liittymiä. Itse asiassa voidaan sanoa, että tämäntyyppinen tutkimusprojekti olisi eräänlainen eliitti- ja makrotason vastine Raimo Blomin suomalaisten järjestökiinnittymistä koskeville tutkimuksille (ks. esim. Poliitiikka 3, 1971). Joka tapauksessa tällainen selvitystyö osoittaisi osittain mm. taloudellisen ja poliittisen vallan toisiinsa kytkeytymisen asteen ja sen pitäisi epäilemättä olla osa laajemmasta suomalaisen yhteiskunnan eliittien ja näiden välisten suhteiden kartoituksesta. Samalla tarjoutuisi mainio tilaisuus testata suomalaisella aineistolla erilaisia valta-, eliitti- ja pluralismiteorioita ja niiden miltei lukemattomia muunnoksia.

Edellä mainitut ongelmaryhmät ovat eräänlainen pikaluonnos, joka ei pyrikään olemaan millään tavoin täydellinen. Perustellusti voidaan myös kysyä, missä määrin on yleensä paikallaan kiinnittää erityisen voimakasta huomiota nimenomaan eduskunnan tutkimiseen, sillä voimavarojen niukkuuden vuoksi se käytännössä merkitsee monen muun instituution enemmän tai vähemmän totaalista jäämistä systemaattisen tutkimuksen ulkopuolelle. Niinpä esimerkiksi suomalainen virkamiehistö ja sen rooli on saanut sängen pitkälle olla rauhassa politologiselta tutkimukselta. Eduskuntaa on siis tutkittu laajasti ja mallikkaastikin, mutta tutkimuksen kokonaisvaltaistamisen tarve on aivan ilmeinen.

R a i m o V ä y r y n e n